

30 AUG. 2011

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

810 05 BRATISLAVA 15, Námestie slobody 6, P.O.Box 100

AUTORSKÉ PRÁVA

Mesto Banská Bystrica
Československej armády 26
974 01 Banská Bystrica

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo
2011/2930/V-1284-2/Kr

Vybavuje
Ing. arch. Kosárová

Bratislava
25. 08. 2011

Vec

Žiadosť o metodické usmernenie – odpoveď

Na Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy a územného plánovania (ďalej len „ministerstvo“) ste sa obrátili so žiadosťou o metodické usmernenie vo veci ochrany autorských práv v zmysle zákona č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov v súvislosti s povoľovaním zmien stavieb, dodatočným povolením stavieb, ohlásením stavieb, resp. ako postupovať pri stavbách, ktorých projektová dokumentácia sa nezachovala a autora projektu nemožno zistiť.

Ministerstvo k problematike autorských práv projektantov, autorov projektovej dokumentácie stavieb potrebnej pre konania podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov si vyžiadalo stanovisko od Ministerstva kultúry SR, odboru autorského práva (ďalej len „MK SR“), do ktorého pôsobnosti autorský zákon patrí.

Na základe stanoviska MK SR k problematike vo všeobecnosti uvádzame:

Predmetom autorského práva je v zmysle autorského zákona literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora. Dielo musí byť výsledkom vlastnej tvorivej činnosti autora, vyjadrené v podobe vnímateľnej zmyslami, musí byť z oblasti literatúry, vedy alebo umenia a nesmie byť vylúčené z autorskoprávnej ochrany v zmysle autorského zákona, ktorý výslovne určuje, čo sa nepovažuje za autorské dielo. Tieto znaky musia byť splnené kumulatívne.

Predmetom autorského práva je podľa autorského zákona aj architektonické dielo. Podľa § 5 ods. 1 v spojení s § 7 ods. ods. 1 písm. h) autorského zákona sa za architektonické dielo považuje najvšeobecnejšie architektonické zobrazenie tvorivej myšlienky autora, najmä grafické a plastické zobrazenie architektonického riešenia stavby alebo urbanistického usporiadania územia, ako aj dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry a dielo stavebného dizajnu. Zákon príkladno uvádza jednotlivé diela, na ktoré sa vzťahuje autorskoprávna ochrana (grafické alebo plastické zobrazenie architektonického riešenia stavby - dielo stavebnej architektúry, urbanistické usporiadanie územia, dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry, dielo stavebného dizajnu). Architektonickým dielom je vyjadrenie myšlienky, ktoré smeruje k vytvoreniu materiálneho prostredia ľudského života výtvarne umeleckou tvorivou formou. Z vyššie uvedeného vymedzenia vyplýva, že architektonickým dielom sú najmä projekty, plány, ktoré sú výsledkom tvorivej činnosti autora a týkajú sa najmä výstavby miest a dedín, obytných budov, budov pre kultúrne, sociálne, zdravotné a iné občianske zariadenia, interiérov a

výstav, sadových úprav a drobnej architektúry. Naproti tomu povahu architektonických diel nemajú čisto technologické projekty a projekty slúžiace výlučne na priemyslové účely. V takýchto prípadoch hovoríme len o projektoch.

Podľa ust. § 15 ods. 1 autorského zákona, autorské právo k dielu vzniká okamihom, keď je dielo vyjadrené v podobe vnímateľnej zmyslami, bez ohľadu na jeho podobu, kvalitu, účel alebo formu jeho vyjadrenia. V zmysle § 6 ods. 1 autorského zákona platí, že autorom diela je fyzická osoba, ktorá ho vlastnou duševnou tvorivou činnosťou vytvorila. Okamihom vzniku autorského diela sa autorovi k nemu viažu autorské práva. Podľa § 16 autorského zákona autorské právo zahŕňa výhradné osobnostné a výhradné majetkové práva.

Autor má v rámci svojich osobnostných práv v súlade s § 17 ods. 1 písm. d) autorského zákona právo na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä na ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou. Ak to povaha diela alebo spôsob použitia diela nevylučuje, autor má právo na autorský dohľad (autorskú korektúru) nad nakladaním so svojím dielom; v prípade architektonického diela je autorským dohľadom dozor nad zhotovením stavby.

Čo sa týka majetkových práv, autor má v zmysle autorského zákona právo svoje dielo sám použiť. Ďalej má autor právo udeľovať súhlas na každé použitie diela.

Súhlas autora na použitie diela sa v súlade s § 40 a nasl. autorského zákona udeľuje výhradne písomnou licenčnou zmluvou (písomná forma zmluvy je zo zákona obligatórna a v prípade jej nesplnenia je sankcionovaná neplatnosťou zmluvy).

Iná osoba môže bez súhlasu autora použiť dielo len v prípadoch výslovne ustanovených autorským zákonom. Nakladanie s dielom nesmie byť v rozpore s bežným využitím diela a nesmie neodôvodnene zasahovať do právom chránených záujmov autora.

Čo sa týka právnej povahy stavby vo vzťahu k autorskému právu, stavba je vec, ktorej prostredníctvom je dielo vyjadrené (tak ako obraz - plátno je materiálnym vyjadrením maľby). Ochrana samotnej stavby je preto s ochranou architektonického diela, ktoré vyjadruje, nevyhnutne spojená.

V tomto kontexte je dôležité ustanovenie § 20 ods. 6 autorského zákona, kde je upravený vzťah vlastníka alebo iného užívateľa stavby, ktorá je vyjadrením architektonického diela, k jej autorovi. Týmto ustanovením sa odstránili spory, ktoré sa v praxi vyskytovali v súvislosti s úpravou stavieb zo strany ich vlastníkov alebo užívateľov. Vlastník alebo iný užívateľ stavby, ktorá je vyjadrením architektonického diela, môže vykonávať na stavbe bez súhlasu autora len také stavebné úpravy a udržiavacie práce, ktoré sú nevyhnutné na jej udržanie v dobrom stave a na zachovanie funkčného využívania a ktoré neznižujú hodnotu architektonického diela a nezasahujú do autorských práv. Znenie autorského zákona však na ustanovenia stavebného zákona výslovne neodkazuje. Z uvedeného vyplýva, že na každú zmenu stavby, ktorá je vyjadrením architektonického diela, ktorej rozsah nespĺňa podmienky § 20 ods. 6 autorského zákona, je potrebné uzatvoriť licenčnú zmluvu s autorom.

Čo sa týka otázky, či sú stavebné úrady povinné vyžadovať od stavebníka predloženie súhlasu autora projektu, z čl. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Je potrebné konštatovať, že zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva kompetencia stavebných úradov tento doklad vyžadovať. V zmysle čl. 3 Ústavy Slovenskej republiky nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá a nakoľko zo žiadneho právneho predpisu stavebníkovi nevyplýva povinnosť preukazovať získanie súhlasu autora projektu stavebnému úradu, preto, ak vlastník stavby nebude mať súhlas autora na zmenu architektonického diela (v prípadoch, keď je to potrebné), bude to mať za následok len porušenie povinností vyplývajúcich zo súkromného práva.

V každom prípade je však kľúčové prvotné zistenie, či sa v danom prípade jedná o architektonické dielo alebo nie. V kompetencii žiadneho orgánu štátnej správy však nie je posúdenie, či konkrétna stavba je vyjadrením architektonického diela, ktoré spĺňa pojmové znaky diela v zmysle autorského zákona a teda je predmetom autorského práva a môže mu byť poskytnutá ochrana podľa tohto zákona. „To, či sú v konkrétnom prípade splnené pojmové znaky diela v zmysle autorského zákona, je otázkou právnou, ktorá je na posúdení súdu, a je tak sama o sebe vylúčená z odborného posúdenia.“ Len v prípade, ak sa skutočne jedná o architektonické dielo, je potrebné na jeho zmenu nad rámec § 20 ods. 6 autorského zákona získať súhlas od autora licenčnou zmluvou (nakol'ko ide o použitie v zmysle § 18 ods. 2 autorského zákona).

Stavebné úrady z toho dôvodu nemôžu plošne pri všetkých zmenách stavieb vyžadovať predloženie licenčnej zmluvy, nakoľko nemajú v kompetencii posudzovanie:

1. či pôvodná stavba je vyjadrením architektonického diela alebo vôbec nejde o dielo v zmysle autorského zákona (či je vôbec potrebné uzavrieť s autorom licenčnú zmluvu),
2. mieru zásahu do stavby ako kľúčového kritéria v prípade architektonického diela pre posúdenie, či plánovaná úprava stavby je v súlade s § 20 ods. 6 autorského zákona (tzn. či nie je potrebné získať na úpravy súhlas autora), alebo či sa už jedná o použitie diela v zmysle § 18 ods. 2 autorského zákona (pri ktorom je potrebné získať súhlas autora).

Posúdenie žiadnej z týchto skutočností nespadá do kompetencie stavebných úradov, ale súdu (v prípade súdneho sporu autora a používateľa).

Nakoľko vysporiadanie práv medzi autorom diela a používateľom diela je čisto súkromno-právnej povahy, orgán štátnej správy by pri výkone svojich kompetencií založených na verejno-právnych predpisoch nemal do tohto vzťahu zasahovať. Právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje autorovi, do ktorého autorského práva sa neoprávnene zasiahlo, dostatok právnych nástrojov, ako sa svojich práv domáhať (§ 56 autorského zákona v spojení so zákonom č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, § 283 zákona č. 300/2005 Z.z. trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 32 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov).

S pozdravom

Ing. arch. Jelena HUDCOVSKÁ, PhD.

riaditeľka odboru štátnej stavebnej správy
a územného plánovania

